

Thema's voor dialogen met wetenschappers en (dwars)denkers

1 maart 2021

(bouwt voort op document 'opzet' dd 15 januari 2021)

Om tot thema's voor de dialogen met wetenschappers en (dwars)denkers te komen zijn we te rade gegaan bij:

- De planbureaus PBL, SCP, RIVM (via de leden van de begeleidingscommissie)
- Drie crisisexperts (2 algemeen/bestuurlijk, 1 gezondheid)

Ook is overleg geweest met KNAW en KHMW. Beide hebben aangegeven te willen meewerken in het zoeken naar wetenschappers. En de KHMW overweegt bovendien om een van hun 'blauwe tafels' te wijden aan de vraag 'hoe bouw je een land weer op na een crisis van formaat?' – met dan wetenschappers en bedrijfsleven om tafel.

Daarnaast hebben we nu (1 maart) meer zicht op de thema's die uit de verkenningsdialogen komen en waar voor burgers de nadruk ligt als het gaat om de directe fase na corona: geluk en ontspanning, gezondheid, samen leven (tegengaan polarisatie, voorkomen van winnaars/verliezers...) kwamen daar sterk uit naar voren. Maar ook onderwijs en werk, welvaart en inkomen, wonen en verkeer, natuur en milieu (duurzaamheid).

Input planbureaus:

- Integraliteit en samenhang van herstelmaatregelen over beleidsterreinen heen. Denk aan Jeugd > onderwijs, (gezondheids)zorg. Duurzaamheid > economie, landbouw, mobiliteit,... Onderwijs en arbeid > niet als autonome opzichzelfstaande thema's maar juist naar de verbinding kijken.
- Korte- en lange termijn effecten van maatregelen: hoe neem je nu maatregelen vanuit een samenhangend herstelplan die zowel op de korte termijn als op de lange termijn effectief zijn en je niet per ongeluk op de lange termijn beperken of vastzetten.
- Inclusie/exclusie: hoe zorg je ervoor dat de maatregelen de verschillen verkleinen en niet vergroten. Wie heeft toegang? Er ontstaan echt kwetsbare groepen, hoe zorg je dat je die bereikt?
- Bestuurlijke vraagstukken: hoe goed is NL ingericht op een volgende crisis? Hoe is de balans tussen weerbaarheid en efficiency?

Input (gezondheids)crisisexperts

- Veerkracht en flexibiliteit van bijv. de (zorg)arbeidsmarkt: hoe versterken we die?
- Vergroten van de fysieke en mentale vitaliteit van de bevolking en op een brede manier naar gezondheid kijken: er komen straks mensen naar het ziekenhuis die somatische klachten krijgen doordat ze stress hebben van schulden...Hoe zorgen we ervoor dat we mensen breed ondersteunen. Niet alleen in het ziekenhuis, maar ook preventief en vanuit sociaal domein
- Een onderzoeksagenda maken omtrent de kennis die nodig is om NL weer op te bouwen: wat weten we al, wat is belangrijk om te weten maar moet nog verder onderzocht worden, wat wordt er nu vergeten, waar we aandacht aan moeten schenken?
- Aandacht voor datgene wat belangrijk is in de nafase van *elke* crisis:
  - o Hoe heel je als samenleving van in de crisis ontstane tegenstellingen?
  - o Wat zijn de principes van je economisch herstelbeleid? (bijv. verkleinen kloof arm/rijk, duurzaamheid, klimaat)
  - o Wat doe je met groepen die extra hard geraakt zijn?

- Rouw
- Het verantwoord her-starten van de zorgsector (hoe creëer je nieuwe energie? Hoe zorg je voor voldoende rust? Wat zijn nieuwe doelen?)
- De integrale besturing/governance van de nafase (keuze voor steunen van onderwijs heeft gevolg voor economie, hoe maken we keuzes? Wie trekt deze organisatie? etc.)

Voorstel:

Als we de uitgangspunten (bijv aanvullen op de CSO's en vooral integratieve thema's pakken) als vertrekpunt nemen, dan lijken ons onderstaande thema's kansrijk.

Het lijkt ons ook belangrijk om de soorten deskundigheid die we erbij zouden willen betrekken, meteen ook aan te geven, omdat ook dat een focus geeft. En omdat juist deze tafels de kans bieden om deskundigheid aan tafel te halen die op andere plekken niet zo makkelijk/logisch te betrekken is. Daarom doen we daar ook vast een schot voor de boeg.

Thema	Disciplines
Samenleving: cohesie en vertrouwen Polarisatie, tegenstelling tussen groepen: hoe verklein je die na een crisis? Hoe herstel/versterk je vertrouwen in elkaar en in instituties (inclusief rouw, vergeving)	Sociologen, historici, antropologen
Vitaliteit & gezondheid in de samenleving vanuit breed perspectief Hoe versterk je de (mentale) vitaliteit en gezondheid van een grote groep mensen, tegelijk... door niet alleen op zorg te koersen, maar ook naar onderwijs, werk, ontspanning, economie te kijken...	Psychologen, sociologen, leefstijl/bewegingswetenschappen, economen, hersenwetenschappers, medici, onderwijskundigen, kunstenaars, vrijetijdsdeskundigen,... (2 tafels?)
Korte termijnmaatregelen met het oog op een lange termijn transitie (duurzaamheid, energie, mobiliteit, digitalisering...): welke kansen liggen er nu?	Transitie-experts, planologen, trendwatchers, digitale experts
Economisch herstel en brede welvaart voor iedereen: Hoe bereik je groepen die het hardst geraakt zijn (jeugd, mensen in armoede,...), zodat die niet nog verder achterop raken (inclusie)	Armoededeskundigen, sociaal domein, inclusie/diversiteitsexperts, jongeren
Bestuurlijke veerkracht: hoe versterken we het vermogen van NL om met een crisis om te gaan (weerbare, veerkrachtige overheid), nadruk op integrale sturing ipv thema-gewijs.	Bestuurskundigen, politicologen, crisisexperts
Aansluiting onderwijs/arbeidsmarkt (levenslang)?? Effectieve, flexibele aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt voor zowel starters als volwassenen: welke interventies zijn effectief?	Onderwijskundigen, arbeidsmarkteconomen

Bijlage: document aanpak 15 januari 2021

Proces/timing

Aandachtspunten bij het organiseren van de wetenschapstafels zijn:

- Zorgen voor integratieve thema's – dit mogen ook wat meer generieke thema's zijn zoals 'digitalisering van de maatschappij', 'polarisatie en verbinding' of 'geestelijk welzijn'.
- Zoveel mogelijk inhoudelijk aanvullen op en niet dubbelen met werk van de CSO's en de onderzoeken van kennisinstituten en adviesorganen.
- Zorgen dat we niet dezelfde mensen uitnodigen als waar de CSO's mee in gesprek zijn.

Ons voorstel is om de thema's van de wetenschapsdialogen te baseren op:

- Inschatting van de begeleidingscommissie voor nuttige thema's nav de orientatietafels
- de thema's die nu voor de middenvelddialogen als vertrekpunt gaan dienen (en die dus gebaseerd zijn op de orientatietafels, waarin belangrijke rapporten van adviesraden in zijn verwerkt).
- de uitkomsten van de verkenningdialogen met burgers.

Waar mogelijk overleggen we met de betrokken CSO's

Dat betekent dat we half februari de definitieve themakeuze kunnen maken.

Half februari – eind februari gebruiken we om

- Overzicht van passende wetenschappers/denkers te maken per thema (we houden nu al groslijst / relevante documentatie bij)
- af te stemmen met (relevante) CSO's over wie en wat zij bespreken om de thema's te finetunen en zeker te weten dat we niet dezelfde mensen uitnodigen. (We kunnen ze even onze groslijst voorleggen, bijvoorbeeld, ter check)

Uiterlijk 1 maart gaan de uitnodigingen aan de deelnemers de deur uit. We organiseren de tafels tussen 15 en 22 maart. We zorgen voor voldoende begeleiders zodat we goed parallel kunnen werken.

Tussen half februari en begin maart overleggen we met betrokken beleidsambtenaren die bij de tafels gaan zijn over de vraag die zij centraal willen stellen.

Aanpak (uit offerte)

We organiseren van 8 - 10 **themadialogen** met telkens 8 wetenschappers of experts. Telkens staat een specifiek onderwerp centraal. Om het thema op een invoelbare manier goed neer te zetten en de dilemma's zichtbaar te maken verzamelen we een vier- of vijftal korte 'monologen': beknopte quotes die een bepaalde 'stem' vertegenwoordigen en samen snel die de complexiteit en de urgentie van het vraagstuk in beeld brengen. Bij het thema onderwijs kunnen we bijvoorbeeld een 'stem' laten horen van een leerling die op achterstand is gekomen, van een ouder van een leerling die het in de lockdown heel goed heeft gedaan, van een leerkracht die enthousiast is over de digitale vernieuwing, van een schoolleider die zich zorgen maakt over de vergrootte kloof in zijn school. We putten voor deze quotes uit de verkenningdialogen en het werk dat voor het platform is gedaan.

We vragen de deelnemers om aan de hand van deze themaschets vooraf een 'position paper' rond dit thema te schrijven van 1-2 A4, aan de hand van de centrale vragen:

- * Wat is in de knel gekomen en verdient herstel?
- * Wat is ontkiemd en verdient het om groter gemaakt te worden?

- * Wat is er (dus) nu (nog meer) nodig en waarom?

Op basis van die papers maken we als begeleiders een samenvatting van de belangrijkste rode draden. We sturen alle deelnemers alle papers toe.

Om ook met deze groep een vertaalslag naar actierichtingen te kunnen maken onderzoeken we met betrokken beleidsambtenaren wiens veld aan dit thema raakt welk vraagstuk/welke vraagstukken verdieping vragen. Wat is nu een vraagstuk of dilemma dat men aan de wetenschap zou willen voorleggen? We nodigen 1 of 2 van deze ambtenaren als vraageigenaar bij het gesprek uit.

De dialogen kennen vervolgens de volgende opbouw:

- * Na een persoonlijke check-in gaan we aan de slag rond de drie centrale vragen, met de rode draden als vertrekpunt. We onderzoeken waar de 'common ground' zit in wat aandacht vraagt. En wat er volgens de wetenschappers mogelijk wordt als we daarmee aan de slag gaan.
- * Vervolgens legt de vraageigenaar een vraag of dilemma op tafel, bij voorkeur met een 'hoe kunnen we...' - karakter. Daarmee gaan we de diepte in en halen we adviezen op. De experts hoeven het niet eens te zijn - het gaat hier ook om de rijkdom van initiatieven en om te horen hoe ze op elkaars ideeën reageren vanuit verschillende invalshoeken.

Als deelnemers zoeken we niet alleen wetenschappers met een gevestigde naam, maar ook de zogenaamde 'dwarsdenkers' met een heel eigen kijk op de zaak. Dat kan bijvoorbeeld een onderzoeker zijn met een kritisch geluid dat afwijkt van de 'mainstream' maar ook iemand met een discipline die net een ander licht op de zaak werpt (denk aan filosofen, cultuurwetenschappers, trauma-experts, relatiedeskundigen...). Zo brengen we verschillende perspectieven en geluiden bij elkaar, wat de kwaliteit en creativiteit ten goede komt. Het kan de moeite waard zijn om een internationale wetenschapsdialoog te organiseren met experts uit het buitenland. Wat kunnen we leren van de aanpak in andere landen? En we willen oog hebben dat we niet alleen gevestigde namen aan tafel hebben, maar ook jonge wetenschappers.

Opzet

- * Elke dialoog duurt ongeveer 3 uur – genoeg om de diepte in te kunnen gaan en kort genoeg om het haalbaar te maken.
- * De dialogen vinden online plaats. Als platform kiezen we ZOOM. Eventueel Webex als alternatief.

Werving en verbinding

De werving gebeurt door experts op persoonlijke titel uit te nodigen. Op basis van het vraagstuk doen we een media-analyse: welke experts komen in aanmerking op basis van hun werk en kennis? We vragen hiervoor ook input van het opdrachtgeversteam: welke wetenschappers en dwarsdenkers zijn bij de departementen al in beeld? Op basis daarvan kunnen we de lijst namelijk ook aanvullen. We mailen deze mensen in persoon. En ook na afloop houden we ze via mailupdates op de hoogte. Door middel van korte interviews of samenvattingen maken we een link tussen de wetenschappers en het communicatieplatform.